

Alsó erdészeti szakoktatásunk kérdéséhez.

Irta Kaán Károly

Erdőőri szakiskoláink berendezése és a gondos oktatás, a melyben a növendékeket részesítik, elismerésre méltó. És éppen ezért első pillanatra kimagyarázhatlannak tünik fel az a gyakorta megnyilvánuló nézet, hogy alsó erdészeti szakoktatásunk reorganizációra szorul.

Felhangzanak ilyen kijelentések az állam gazdaságaiból és hallunk hasonló nézeteket a morális testületek és magánosok erdészete részéről is.

A kritikai vélemények egyöntetűek és abban konkludálnak, hogy az erdőőri szakiskolákból kikerülő növendékek általánosságban véve nem szolgáltatnak olyan anyagot, a minőt az erdőgazdaság különleges természete a céljaira iskolázott növendékekben joggal keres és nem nevelnek olyan egyéneket, akiket a gazdaság változó körülményeinek megfelelően kialakítani és az adott viszonyok között megnyugvással és sikerrel alkalmazni lehetne. Olyan természetűek ennél fogva e nézetnyilvánulások, hogy velök manapság foglalkoznunk annál is inkább indokolt, mert immár az állam gazdaságai sem alkalmaznak mindenütt erdőőri szakiskolát végzetteket erdőörökül, valaminthogy a magánosok is sok helyütt maguk nevelik alkalmazottaikat, vagy importálnak ilyen egyéneket a külföldről.

Ha van tehát valamely hiánya az alsó erdészeti szakoktatásnak, az a fennebb vázoltak szerint olyan természetű, amely miatt a gyakorlati erdőgazdaság sokoldalú követelményei teljes kielégítést nem találnak, s a mely mellett a nemzeti irányzat érdekei is csorbát szenvednek a külföldiek meg nem akadályozható alkalmaztatása révén.

Ilyen körülmények megállapítása után az okozatok

eredő okait kutatván, lássuk először a külföld nevelő eljárásait, taglaljuk azután és indokoljuk meg a mi szükségletünket, s a nyert adatok segélyével tegyünk összehasonlítást a mi jelen állapotainkkal, hogy a nevelési irányzat és rendszer tekintetében nézőpontjainkat kellően megvilághathassuk.

A külföld az ilyen személyzet nevelése és kiképzése tekintetében igen eltérő eljárásokat követ. Változik ez a helyi körülményeken kívül a szerint is, amint erdőgazdaságaiban gazdálkodó tisztviselőkön kívül csak védszemélyzetet (Schutzpersonal) alkalmaz, avagy altiszti rangba sorozott külön gazdasági személyzetet (Förster, Revierförster) is foglalkoztat.

A német birodalom olyan országai, mint Würtemberg, Baden, Hessen, Thüringia, a melyek neves, manapság országnak-világnak például szolgáló erdőgazdaságot üznek, az erdőőrök kiképzésénél abból az alapelvből indulnak ki, hogy az erdőőr ismerje *gyakorlatilag* az erdőgazdasági munkákat, és legyen *szervezetileg elég erős* a testi fáradságot igénylő szolgálat ellátására. Szolgáljon tehát az erdőgazdasági munkák felügyeletére és *teljesítsen erdővédelmi szolgálatot*. Választassék ezért a nép olyan elemeiből, a melyek *az erdei életet gyermekkorától megszokták*, és ekként az ilyen szolgálat addig folytatott életrendjének, véralkatának és igényeinek megfelel. Választassék továbbá a nép olyan rétegéből, a melyből kiemelve az erdőgazdasági szolgálatban való alkalmaztatással *sorsán segítve van*, és vele magát és családját *megtisztelve érzi*.

Ilyen szempontok figyelembe tartása mellett legnagyobbbrészt fiatal és értelmesebb *favágó-munkások* közül, vagy a nép hasonló foglalkozásu elemeiből választják meg erdőőrökkül azokat, a kik katonai szolgálatuknak kifogás nélkül tettek eleget s ott *altiszti rangot nyertek*. Olyanok lesznek tehát legtöbbsnyire erdőőrökké a kik az erdei munkának minden változatait gyermekkoruktól fogva ismerik és üzik s a kik nem csak ennél, de a katonai szolgálatban is jóra valósságuknak adták tanujelét. Az irni olvasni és számolni tudás, mint természetes előfeltétel magától értetődik.

Az erdőőri alkalmazás ilyen rendszere mellett más országokban már korán szokássá vált egy másik eljárás oly értelemben, hogy az e célra kiválasztott egyéneket erdőőri alkalmaztatásuk előtt 2—3 évig erdőgazdasági üzemnél, tehát gyakorlati foglalkoztatással képezték ki. Ez a rendszer a német birodalom több országában és Ausztriában is, mintegy 30 év előtt általános volt. Hátrányaként jelentkezett azonban, hogy az ekként nevelt egyének az elemi dolgokba aránytalanul *különböző mértékben vezettettek be*, továbbá, hogy a kiválasztottak a népiskola bevégezte és a gyakorlatba fogadás között *2—3 évet foglalkozás nélkül töltöttek el*, végül pedig, hogy *ez a gyakorlati kiképzés nagyon is hiányos* eredményel záródott.

A német birodalomban először Poroszországban nyilvánult meg a törekvés az erdőőrök valamely rendszeresebb kiképzésére. Itt ugyanis, ahol a műszaki és gazdasági segédszolgálatra rendelt és altiszti minőségben szolgáló u. n. Revierförster-ek is alkalmaztatnak, már *régóta szervi kapcsolatot létesítettek az ilyen személyzet kiképzése és a katonai szolgálat között*, a mennyiben az erdőgazdasági szolgálatra jelöltek az iskolák befejeztével a vadászászlóaljknál kötelesek szolgálatot teljesíteni. A katonai altiszti iskolák, és a vadászászlóaljknál való szolgálattételre rendelt főerdészek és erdészeti assessorok képezik tehát az erdővédelemre és altiszti (Revierförster) szolgálatra hivatott egyéneket Poroszország és Elsass-Lotharingia állami erdőgazdasága részére.

Ujabbban azonban e rendszer javítása érdekében is felhangzanak az indítványok oly értelemben, hogy az ilyen nevelést az alsó erdészeti szakiskolával kellene szervi kapcsolatba hozni. Mert a szakiskolai kiképzés nem egyforma sikerű, a katonai szolgálat alatt való továbbképzést pedig a csapatszolgálatnál előforduló sokoldalú lekötöttség hátráltatja.

A rendszer hátrányául szolgál különben Schwappach dr. szerint*) az a körülmény is, hogy a vadászászlóaljokhoz tanárokul legöbbsnyire fiatal, alig államvizsgázott egyéneket rendelnek, a kiknek tehát gyakorlati tapasztalataik alig vannak.

Különben Poroszország az, a melyben először gondoltak alsó erdészeti szakiskolák felállítására is. Jelenben két ilyen iskola

*) Lorey's Handbuch der Fortwissenschaft.

működik ott. Az egyik a potsdami kormányzósági kerületben Gross-Schönbeckben van, melyet 1878-ban mint magániskolát nyitottak meg s 1883-ban államosítottak, a másik az oppeln-i kormányzósági kerületben levő Proskauban van s ez 1882-ben nyilott meg.

Ezeket az iskolákat azonban manapság még nem végzik mind-azok, akik azután a katonai szolgálatban az erdőgazdaság céljaira szolgáló nevelésben is részesülnek.

Manapság Bajorország nyújtja az erdőőri szolgálatra hivatottaknak a legrendszeresebb kiképzést s ott 1886-óta már az alsó erdészeti szakiskola végzése kötelező is.

Ilyen szakiskola Bajorországban jelenleg 5 erdőgondnoksági (erdőhivatali) székhelyen van; névleg Kaufbeurenben, Kelheimban, Lohrban, Trippstadtban és Weinsiedelben.

A kiképezés időtartama 4 év, a mely időből 2 év alatt elemi dolgokban nyernek oktatást a növendékek, míg a másik 2 év a szakismeretek elsajátítására szolgál. A tanító személyzet az erdőgondnokból (erdőmesterből), *tehát a gazdálkodó erdőtisztből*, egy az oktatás céljaira melléje rendelt erdészeti assessorból, a falu lelkészéből és a népiskolai tanítóból áll.

A bajor rendszer méltatásánál különben figyelembe kell vennünk, hogy az *csak védszemélyzet (Schutzpersonal) nevelésére irányul*, mert itt a „Revierförster“-ek dolgát erdőtisztek (assessorok) látják el és a védszemélyzetnek csak egy töredéke éri el a „Förster“, vagyis altiszti rangot, a melylyel egyebütt, így Poroszországban, a „Revierförster“-nek nevezett egyén teendőihez hasonló munkakör jár.

Hogy Bajorországban a jelzett célok szolgálatában az alkalmazott rendszerrel *tul is lőnek a célon*, azt a fennebbi ismertetés után bővebben indokolnunk fölösleges.

Hessen 1901-ben Darmstadtban nyitott meg egy erdőőri iskolát, ahova felvételi vizsga alapján veszik fel a növendékeket. A kurzus novembertől júliusig tart. Az iskola látogatására a növendék mindaddig köteles, a míg a miniszterium erdőgazdasági osztálya eléggé képzettnek találja arra, hogy a vizsgát sikerrel letehesse.

Az erdőőr-jelöltek katonai kötelezettségüknek a darmstadti 115. sz. gyalogezredben tesznek eleget.

Hasonló berendezésű Meiningenben is egy erdőőri iskola.

Legfejlettebb az alsó erdészeti szakoktatás Ausztriában, a hol különös gondot fordítanak arra, hogy az iskolákban olyan egyéneket neveljenek, *akik kisebb birtokon önállóan is képesek gazdálkodni.*

Az alsó erdészeti szakoktatás céljait szolgáló iskolák közül az első 1876-ban Aggsbach-ban nyílt meg. A cs. k. állam-erdészet a saját céljaira 1881-ben Hallban (Tirol), ugyanakkor Gusswerkben (Steierország), 1883-ban Bollechowban (Galiczia), 1892-ben Idriában (Krajna), tehát 4 helyen és *mindenütt az ott meglevő erdőgazdálkodások mellett* állított fel ilyen iskolákat.

Azon kívül van még Mährisch-Weiskirchen-ben is, az erdőgazdasági tanintézet mellett egy ilyen alsó erdészeti iskola. Ép így van 1899-óta Egerben és Budweisban; míg Pisekben az ottani földmivesiskolával kapcsolatosan létesítették az ilyen célokat szolgáló intézetet.

A tanfolyam ez iskolákban egyéves, csak a pisekiben két évig tartó. *Mindezen iskolák célja az erdővédelem és a műszaki segédszolgálat részére szolgáló egyének kiképzése.*

Franciaországban Les-Barresban az ecole primaire készíti elő a „brigadier“ rangjába kerülő és a poroszországi „Förster“ minőségnek megfelelő egyéneket. A tanfolyam 11 hónapos. A vizsga leteltével a növendékeket garde forestier-ként alkalmazzák és 2—3 év multán léptetik elő brigadier-rá.

Belgiumban mindezeideig a garde forestier-eket olyan egyénekből választották, a kik a katonai szolgálatuk alatt a Boullionban és Biestben levő ezrediskolában az alsó erdőgazdasági tanfolyamot végezték. 1902-ben azonban a földmivesiskolákkal kapcsolatosan külön alsó erdészeti iskolák nyíltak meg ott is. Ilyen iskola eddig kettő van Huyben és Paliseulben; mind a kettő 6 hónapos tanfolyammal.

A kiképzésnek más módját Schweiz alkalmazta elsőben, a hol ugyanis *nem rendeztek be e célra tulajdonképpen iskolákat, hanem régebb idő óta a különböző kantonokban olyan tanfolyamra gyűjtik össze a jelentkezőket, a melyen a gyakorlati kiképzés és a fontosabb üzemi munkába való bevezetés a cél.*

Az ilyen tanfolyamok gyakorlati részét azután néhány elméleti

előadással egészítik ki oly arányban, a mint azt a dolgok megértése és a munkák gyakorlati kivitele megkívánja.

Az 1876, 1878 és 1880 évi szövetségi határozatok alapján a szövetség részéről segélyezett ezen tanfolyamok a következően szervezvék:

Vannak ugynevezett:

a) „*Alerdészi*“ (erdőőri) tanfolyamok (Unterförster-Kurse) legalább is 2 hónapos tartammal, a kisebb erdőbirtokon való gazdálkodásra hivatott egyének és a védszemélyzet képzése czéljából.

A tanfolyamot végzettek az alkalmaztatás előtt vizsga letételére kötelesek.

b) „*Továbbképző tanfolyamok*“ (Fortbildungs-Kurse) 14 napos tartammal az a) pontban megnevezett alerdészek (erdőőrök) részére.

c) „*Erdőfelvigyázói tanfolyamok*“ (Bannwart-Kurse) a kizárólag védelmi szolgálatra hivatottak részére 14—20 napi tartammal. A tanfolyamok befejeztével vizsgához bocsájtatnak a résztvevők, s bizonyítványt nyernek.

Schweiz példáját csakhamar követte Ausztria. Tirol és Vorarlbergben, Bregenzben 1876 óta, Rotholzban (Unter-Innthal) 1882 óta és az Etsch-menti San Micheleben 1880 óta vannak hasonló tanfolyamok 8—12 heti tartammal. A bukovinai Czernovitzban és Franzthalban pedig 1887 óta tartanak kéthónapos erdőfelvigyázói tanfolyamokat (Waldaufseher-Kurse.)

A német birodalom államai közül ujabban Baden nagyhercegség és Württemberg királyság követi a schweizi példát, a mennyiben a fentiek szerint az erdőmunkásokból választott és katonaviselt erdőőr-jelölteket ujabban a Karlsruheban tartott 8 heti tanfolyamon részesíti elméleti oktatásban.

Változatos tehát és különböző rendszeren alapul az alsó erdészeti szakoktatás a külföldön.

Az eljárásokat kettéválasztja a szolgálati beosztásnak az a kétféle irányzata, a mely szerint a főiskolai végzettséggel, tehát akadémiai képzettséggel bíró erdőgazdasági tisztviselőkön kívül csak az erdővédelmi szolgálatot teljesítő és az erdőgazdasági munkákra felügyelni hivatott sze-

mélyzet látja-e el a gazdaságot, avagy olyan „altiszti“ minőségben levő egyének alkalmaztatnak, a kik *a műszaki segédszolgálat teljesítésére és arra is hivatvák, hogy ott, a hol külön védszemélyzet van, ennek foglalkozására felügyeljenek, egyebütt pedig ennek teendőit is végezzék.*

A hol csak a védelmi szolgálat ellátására szolgáló egyének (Forstwart, Bannwart, Waldaufseher, Waldheger stb.) kiképzéséről van szó, ott még olyan magasfoku erdőgazdaságot üző országok is, mint Baden, Württemberg, Hessen, Thuringia lehetőleg az erdőmunkások köréből választják a személyzetet és azt tekintik a szolgálatra minősítés előfeltételéül, hogy az alkalmazandó egyén a katonaságnál altiszti rangot nyert légyen. Ezeknek az egyéneknek a kiképzése azután még olyan országokban is, hol szakiskolák működnek, rövid tartamu. Hessen darmstadti iskolájában novembertől júliusig tart a kurzus; ép ennyi ideig Meiningenben is.

A hol pedig nem iskolákat, de csak tanfolyamokat nyitának az ilyen egyének oktatására, ott a kiképzés még rövidebb tartamu. Schweiz 14 napos, Ausztria 8—12 hetes, Baden és Württemberg 8 hetes tanfolyamokon oktatja ki a védszemélyzetet.

Természetes, hogy sem az ilyen rövid tanfolyamok, sem az e célú iskolák nem alkalmasak arra, hogy a műszaki segédszolgálatra, a kisebb birtokon való önálló gazdálkodásra, vagy a szó szorosabb értelmében vett „altiszti“ vagy „segédaltiszti“ működésre hivatott egyéneket neveljenek.

Bajorország képzetebb védszemélyzet nevelésére berendezett erdőőri iskoláival célzott tévesztett. Mert intézetei az erdőgazdaság *védelmi szolgálatára* aránytalanul nagyigényű olyan személyzetet neveltek, a mely a felhangzó panaszok és a magam személyes tapasztalata szerint mivel sem

válik az erdőgazdaság nagyobb szolgálatára, mint Baden vagy Württembergnek katonaviselt erdőmunkásokból vagy hasonló elemekből válogatott és 8 hetes tanfolyamon kioktatott személyzete.

A hol a mi altiszti minőségünknek megfelelő és német földön „segédtiszt“-nek is nevezett, tehát oly egyéneket (Förster,*) Revierförster, Brigadier stb.) alkalmaznak, akik az ugynevezett műszaki segédszolgálatra hivatvák, a nagyobb arányu szellemi kiképzés indokoltabb. És mégis feltűnő, hogy ezen iskolákban sem hosszabb a tanfolyam egy évnél, valamint figyelemre méltó, hogy több helyütt előfeltételül tekintik a sikeres katonai szolgálatot; Poroszországban pedig kapcsolatba hozzák az oktatást a katonai kiképzéssel.

Azok az igények, a melyeket a magyar erdőgazdaság *mai* szükségleténél az alsó erdészeti szakoktatással kell kielégítenünk, csak többrendbeli kérdés előzetes megfejtése kapcsán állapíthatók meg.

Első e kérdések közül, hogy van-e szükségünk az altiszti rangnak megfelelő képzettségű egyénekre az állam gazdaságában és hasonló minőségű alkalmazottakra a magánosok nagyobb erdőbirtokain, s ha igen, milyen célból? A második, hogy igényelünk-e olyan egyéneket, a kik a műszaki segédszolgálatra alkalmasak? És a harmadik, hogy van-e szükség alsó erdészeti szakoktatással képzett és kisebb erdőgazdaságok önálló vezetésére alkalmas egyénekre?

E kérdések elbírálásánál nem indulhatunk ki egyoldaluan azokból a nézőpontokból, a melyek például a német erdőgazdaságokat érdeklőleg figyelembe jöhetnek. A szükséglet megállapításánál sem lehetnek egyazon kívánalmak mértékadó!

*) Ausztriában a Förster altiszti rangot visel.

A német birodalom erdőgazdasága ugyanis a maga belterjessége, erdőgazdasági munkáinak sokfélesége és magasfoku jövedelmezősége mellett nagyobb szellemi képzettségű egyének foglalkoztatását indokoltabbá teheti s ilyenek alkalmazását magasfoku jövedelmezősége el is viseli. Nálunk azonban, a még jórészt extenzív és nagy átlagban csekély jövedelmű erdőgazdaság, mely jobban védelmi szolgálatot, kevesebb gazdasági teendőt és még kevesebb értelmi munkát követel, ilyen egyéneknek a kívánt értelemben foglalkozást adni alig tud. A mikor pedig a kiképzés nem történik a szükséglet arányában és az alkalmaztatás nem nyújt megfelelő foglalkozást a képességnek: a természetellenes helyzet a szolgálat eredményeire kedvezőtlen visszahatással jelentkezik.

Ebben látom egyik hátrányát a mi alsó erdészeti szakoktatásunk rendszerének!

A védelmi szolgálat és mind a mai napig kevés és egyszerű gazdasági teendő ugyanis nem igényel olyan foku kiképzést, mint a minőt növendékeiknek a magyar erdőőri szakiskolák nyújtanak. Az ilyen szolgálatra és a gazdaságban előforduló munkák végrehajtásának felügyeletére kitűnő védszemélyzetet nevelt már önmagának akárhány magyar uradalom és erre a célra a kir. kincstár erdőgazdaságaiban is még a legmegfelelőbbeknek bizonyultak a gyakorlatilag képzett, javarészt katonaviselt és kevésigényű alkalmazottak.

Beigazolható és ismeretes, hogy az erdőőri szakiskolák nem nevelik növendékeik igényeit. De ne feledjük, hogy azért, mert szakiskoláink növendékei nagyon is vegyes származásuak; nem egy már magával hozza az igények fejlesztésére való hajlandóságot s megrontja internátusbeli tanulótársai gondolkodásmódját az eszmecserék során.

A kiképzésnek adott foka pedig a növendékekben akaratlan nagyobb igényeket táplál az étellel szemben, mint a minőt a gyakorlati gazdaság mai fokán és a védelmi szolgálatra hivatott erdőőri javadalmazás teljesen indokolt arányai nyújtani képesek.

Erre a célra a magyar erdőgazdaság nagy átlagban még nem szükséges 2 tanéves szakiskolában képzett egyéneket. Erre a célra a helyesen megválasztott jelöltek kell, hogy 3—4 hónapos tanfolyamon kellően kiképezhetőek legyenek.

Joggal várható ez annál is inkább, mert manapság a gyakorlatilag képzett, szakiskolát nem látogatott és nagy átlagban eddig ilyen szolgálatra mégis legjobban bevált egyének jó sikerrel állják meg helyüket a kötelező erdőőri vizsgálatnál is. És megbecsülendő, a szolgálatra fontos előnye volna ennek a rendszernek, hogy ilyen uton csekélyebb igényű, jóra valósságukban az erdőgazdaságnál többnyire eleve kipróbált olyan egyének kerülnének erre a pályára, a kik az erdőgazdasági munkát a gyakorlati életben tanulták megismerni s a kik az erdőőri alkalmaztatással óhajaikat kielégítve, sorsukat biztosítva tudván, szolgálatuknak odaadással igyekeznének megfelelni.

A katonaviseltség az erdőőri szolgálatra való rátermettség elbírálásánál, és főleg az állam gazdaságát illetőleg talán szintén figyelembe jöhetne.

Más nézőpontokból kell elbírálnunk azt a második kérdést, vajjon igényel-e a magyar erdőgazdaság olyan egyéneket, a kik műszaki segédszolgálatra alkalmasak.

Volt alkalom már máshelyütt is kifejtennem, hogy a mig a külföld nem egy erdőgazdaságában a műszaki kérdések jórésze az idők folyamán már megoldást nyert, vagy ilyen teendők nagyobb mértékű végzését a helyi viszonyok szük-

ségessé sem teszik, addig a magyar erdőgazda vállaira a szónak szorosabb értelmében vett technikai munkák egész sorozata nehezedik. A birtokviszonyok rendezése, az üzem- és hozamszabályozási munkálatok, szállítóeszközeink építése és fenntartása, az erdőgazdasági talajjavítás, a földcsuszamlásokat megakadályozó, a vízmosságokat beépítő s erdei patakokat és folyókat szabályozó munkálataink, a sokoldalú gazdasági üzemhez szükséges és ép úgy a személyzet elhelyezésére hivatott magasépítkezések stb. *mind technikai ismereteket és ilyen értelmű munkákat igényelnek.*

Az erdőgazda ténykedésének javarészét tehát manapság, és még hosszú évtizedeken által hazánkban a műszaki munkák veszik igénybe, a miért is beigazoltan indokolt, hogy a főiskolai végzettségű, tehát akadémiai képzettségű magyar erdőtisztet, a megfelelő ismeretek előfeltétele mellett és a nagyarányú technikai foglalkozás révén az erdőmérnöki cím is teljes joggal megilleti.

Igy állván a helyzet, a műszaki segédszolgálatra hivatott egyének szükségességének elbírálásánál sem lehetett szándékom, de nem is indulhattam ki első sorban a külföld idevágó felfogásaiból; hanem következtetéseim alapfeltételeit a magyar műszaki foglalkozások szolgálati beosztásában, a nálunk szokásos rendszerekben kellett első sorban keresnem. És vizsgálódásaim folyamán arra a meggyőződésre jutottam, hogy a magyar műszaki foglalkozások minden ágazatában, legyenek azok az államnak a közérdeket szolgáló műszaki hivatalai, a magyar kincstár termelő ágazatai, avagy magánvállalkozások, — *nagy és fontos szerep jut a műszaki segédszemélyzetnek.* E nélkül az ugyanis drága technikai munka költségei aránytalanul emelkednének, s e nélkül a technikusok szellemi erejét a tulságig lenyüggőzné az olyan mechanikus munka, a mely gyakorlatot, kézi

ügyességet, de nem magasabb értelmi képességet igényel, és a mely megfelelő szellemi vezetés, s ahhoz értő felügyelet mellett kisebb képzettségű egyének részéről is a legjobb sikerrel végezhető.

Az állam a maga kulturmérnöki hivatalainak műszaki segédszolgálatára a vizmestereket, az államépítészeti hivatalok hasonczélu teendőihez az utmestereket képezi ki. A bányászat céljaira a bányaiskolákban, az építészet céljaira az építőmesteri iskolákban, a gyári czélokra az ipari szakiskolákban nevelik a megfelelő műszaki segéderőt.

Ilyen műszaki segédszemélyzetre lett volna már régen és volna még ma is égető szüksége a magyar erdőgazdaságnak.

Ismerjük és teljes mértékben méltányoljuk is azt a jóindulatot, a mely a műszaki díjnyki intézmény életbe léptetésénél, és az erdészeti pályái.. akkor nagy arányban tódult fiatalság gyakorlati foglalkoztatásánál befolyásolta a vezető köröket, de tudjuk is azt, mert át is éltük viszontagságait, hogy a főiskolai végzettségű egyének ilyen értelmű alkalmazása főleg és akaratlanul arra szolgált, hogy olcsó műszaki erőt szolgáltasson az államnak a lázasan siettetett technikai munkálatok keresztülvitelében. Az a cél, hogy gyakorlati kiképzéshez nyújtson alkalmat a főiskolából kikerült fiatalságnak, a sok oldalról megnyilatkozott jóindulat daczára, a viszonyok kívánta nagyon is egyoldalu foglalkozás révén igen szűk térre szorítkozott s nem egy esetben nem járt a legjobb eredménnyel.

Ha akkor műszaki segédszolgálatra alkalmas altisztek állanak rendelkezésre, a műszaki munkálatok, és főleg a kézi ügyességet igénylő teendők mindenesetre olcsóbban és gyorsabban lettek volna biztosíthatók. Az üzemrendezési munkálatok pedig bizonyára nem terhelték volna meg oly

aránytalan nagy költséggel a még annyira extensiv és kezdetleges gazdaságot. És meglett volna az az előny, hogy a főiskolát végzett egyének az ilyen munkába való begyakorlás mellett a sokoldalú gazdasági és egyéb műszaki teendőket is mindnyájan megismerik a kívánatos mértékben.

Ámde teljes mértékben elismerjük és nyomatékosan igazolni is kívánjuk, hogy a berendezkedés akkori lázas és sokoldalú munkája közben, a mikor a semmiből oly nagy és tekintélyes arányokban alakult ki a magyar erdőgazdaság, s a mikor a kevés magyar erdőtiszt és a megfelelő véd-személyzet teljes hiánya mellett a korszakalkotó teendők egész sorozata torlódott össze, és várt megoldásra: — ilyen műszaki segéderőket annál bajosabb lett volna nevelni, és még bajosabb foglalkoztatni, mert szélteben a magyar hazában hiányzott akkor még az akadémiai képzettségű technikus-erő, a mely a műszaki segédszemélyzetet a teendőkhöz begyakorolja, és annak munkájához az értelmi vezetést illő mértékben szolgáltatassa. Nincs és nem lehet tehát okunk arra, hogy ezt a körülményt a multak hibájának rójuk fel. Sőt az akkori viszonyok természetes következményének ismerjük és ilyen értelemben bíráljuk is el.

Hogy a magyar erdőgazdaság jelen viszonyai között van-e szükség műszaki segédszemélyzetre, fölösleges is volna részletesebben megindokolnom.

Az a 25 év, a mely az erdőtörvény megalkotásával kezdődött és ez esztendőben záródik le, a magyar erdészetet a körülményes kibontakozás teendőivel, és az időleges gazdasági berendezkedés munkájával kötötte le.

A munka nagy része mögöttünk van!

Kialakult és az egész hazára kiterjedőleg tért foglalt a nemzeti eszmény és a magángazdasági érdekek mellett a nemzetháztartási célokat is szolgálni hivatott magyar

erdészet. Kell is ezért most már, hogy a fejlődésnek indult ország háztartásában elfoglalja és a fokozatos fejlődés révén mindenha megállja azt a fontos szerepét, a melyet a helyes közgazdasági összhang a magyar erdészettől joggal elvár és megkövetel.

Azért hangoztatjuk mi minden megnyilatkozó alkalmammal, hogy erdészeti főiskolánkat az annak idején talán helyes, de a mai kor igényeit már ki nem elégítő szervezetéből a jelen viszonyainknak és szükségletünknek megfelelő niveaura kell emelnünk, a kor és a szükséglet kívánalmainak kielégítésére mielőbb és sürgősen reorganizálnunk kell! És ezért ragadjuk meg a jelen alkalmat is, hogy alsó erdészeti szakoktatásunk kérdésében is annak fejlesztése és a jelen szükséglet szerint való kialakítása érdekében kifejtjük legjobb szándéku nézeteinket.

Az idők és azok kapcsán a körülmények megváltoztak!

Az erdészeti főiskolákra az erdőtörvény életbelépte után jelentkezett aránytalan tódulás megszűnt. Manapság az erdészeti főiskola látogatottsága a magyar erdőgazdaság ilyen egyénekben való szükségletének olyan arányszámára szállt le, a mely számban remélhetőleg mindenki foglalkozást, de tanulságának megfelelő megélhetést is kell, hogy kapjon attól az időponttól kezdve, a mikor már a korábbi idők tulprodukcziója a képességének megfelelő elhelyezést talált.

Ez az állapot a mult időknél egészségesebb helyzetet fog teremteni, de nem fog nyújtani elégséges technikus-erőt a jelzett értelmű teendők végzéséhez; a mint hogy e megfogytatkozás ilyen következményei már ma is érezhetők mindenfelé.

A műszaki munkák kiviteléhez szükséges és a főiskolát végzettek arányszámával megapadt erőnek hiánya

tehát már magában véve szükségessé teszi a műszaki segéd-személyzet kiképezését. Szükségessé teszi pedig annál is inkább, mert a gyermekéveit átélt és fejlődésnek csak most induló magyar erdőgazdaságra a technikai munkák megoldásának egész sorozata vár, s mert a fejlődő gazdaság érdekei hova-tovább megkívánják, hogy a főiskolát végzett fiatal kartársaink lehetőleg sokoldalulag képeztes-senek ki s ekként gyakorlati éveiket necsak egyféle tech-nikai munka mechanikus részének éveikig tartó egyoldalu teljesítésével töltsék el, de akként foglalkoztassanak, amint azt a lehetőleg sokoldalú gyakorlati kiképzés leginkább meg-követeli.

Igy találok ezt más technikai pályákon is; és úgy vélem, így kell kialakulnia a helyzetnek a technikai munkák vég-zésével eléggé megterhelt magyar erdőgazdaságban is. *Ha pedig ez így lesz és a magyar erdőgazdasági főiskola olyan egyéneket nevel, akik pár évi gyakorlati foglalkoz-tatás után a technikai és gazdasági feladatok önálló meg-oldására alkalmasak, akkor az ilyen munkálatok az akadémiai képzettségű egyének mellé beosztott műszaki segéd-személyzettel minden akadály nélkül és a mainál olcsóbban és gyorsabban lesznek megoldhatók!*

Például hozom fel a magyar kulturmérnöki intézményt a melléje beosztott műszaki segéd-személyzettel (vizmesterekkel).

A kulturmérnöki pályára menni szándékozóknak az állam már a technikai főiskola hallgatása közben évente rendelkezésre jutó 2—3 havi iskolai szünetre alkalmazást nyújt s így a mérnökjelöltek jó része a főiskola bevé-gzéséig a mérnöki teendők gyakorlati részéből sokat elsa-játít s a további fontosabb gyakorlati ismereteket a segéd-mérnök-ké való kineveztetésig tartó 2—3 évi gyakornokság alatt szerzi meg.

A mérnök-gyakornokok száma azonban kevés; s így — még ha az is volna a szándék — a technikai munkák mechanikus részének elvégzésére elégtelen.

Az altiszti rangban levő u. n. vízmesterek szolgálnak e célra és közismeretűen a legjobb sikerrel. Végeznek ezek a mérnök utmutatása szerint lejt méretezési, terepfelvételi és hasonló egyéb külső munkát, megrajzolják és sokszorosítják a mérnök készítette terveket és alkalmaztatnak munkafelügyelőkként, sőt munkavezetőkként a technikai munkák tervszerű és legtöbb esetben házilag teljesített kivitelénél.

Szóval a műszaki segédszolgálatot hivatásszerűen, hozzáértéssel és teljes megelégedésre végzik.

Krisztinkovich, a ki a földmivelésügyi miniszter megbízásából a külföld birtokrendezési eljárásait tanulmányozta, a tapasztalatairól kiadott munkában *) azt írja a többek között, hogy a magyar birtokrendezési törvény szerkesztésénél a badeni példát legtöbb haszonnal vélné felhasználhatónak, mert intézményeinknek s talán viszonyainknak is leginkább megfelel. „Mintaszerűségét világszerte elismerik, s alig van művelt állam, mely ennek az intézménynek a fejlődését Badenben figyelemben ne kíséerte volna.“ Ismertetvén pedig a kivitel szokásos eljárásait, reámutat, hogy a műszaki munkák végzésére ott a kulturmérnökök hivatvák. „A végrehajtásban csak az okoz nehézséget, hogy a kulturmérnökök túl vannak terhelve a városok és községek vizellátásának teendőivel s a tulajdonképpeni feladatukra nincs elég idejük. A *modus vivendi*-t abban találják, hogy a rétmesteri szeminárium növendékei, kik 18 éves koruktól képeztetnek, a műszaki feladatok teljesítésére jól alkalmazhatók. Ezek a

*) Krisztinkovich Ede: „Birtokrendezések Ausztriában, Bajorországban, Württembergben és Badenben.“ 1901.

növendékek végzik a birtokrendezési előmunkálatokat a kulturmérnök felügyelete alatt.“

Zárószavában pedig, a hol indítványokat tesz a magyar birtokrendezés jövő eljárásaira nézve, azt írja többek között, hogy nálunk „mindezen feladatok teljesítésére kész szervezet áll rendelkezésre a kulturmérnöki, helyesebben gazdasági mérnöki hivatalokban s a kataszteri földmérés műszaki közegeiben.“

Már pedig, ha Badenben, ebben a közgazdaságilag annyira előrehaladott országban, az annyira fontos *birtokrendezési* munkálatoknál a műszaki segédszemélyzetnek a végrehajtásnál ilyen fontos szerep jut és azt példakép felhozzák és alkalmazni kívánják nálunk, ha továbbá az előzők szerint¹ *a talajjavító, patak- és folyószabályozó munkák és hasonló egyéb technikai teendőkben* a magyar kulturmérnöki intézmény ma is a legjobb sikerrel tudja alkalmazni a vizmesterekben (rétmesterekben) rendelkezésre álló személyzetet, ha továbbá *a kataszteri felvételeknél* nálunk ilyen egyéneket hasonczélból szintén jó sikerrel tudnak használni már régebb idő óta, és ha végül a kir. kincstár termelő ágazatainál, mint *bányászat, vasgyárak*, az ilyen segédszemélyzetet a műszaki munkák felvételénél és kivitelénél az egész vonalon foglalkoztathatják, a minthogy a *magán ipari és gyári vállalatoknál* is lényeges szerep jut az efféle alkalmazottaknak: akkor nincs ok kételkednünk, hogy a magyar erdőgazdaság a reá váró technikai feladatok megoldásában segéderőként ne használhatna hasonló sikerrel ilyen célra képezett altiszteket.

Hivatkozhatom állításom bizonyításánál még arra a körülményre is, hogy a magy. kir. kereskedelemügyi miniszterium az államépítészeti hivatalok részére a műszaki segédszemélyzet kiképezését csak a legutóbb indította meg az

egy év óta működésben levő ugynevezett utmesteri iskolákkal.*)

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1902. évi 84836. számú rendeletében ezen iskolák életbeléptetését s az azok szervezetére vonatkozó tervezetet közölvén alantas hivatalaival, így ír:

„Azon fontos közgazdasági szempont által vezetve, hogy a kisebb műszaki képzettséget igényelő ut- és hidépítési munkák ne az állammérnöki kar munkaidejét kössék le, hanem megfelelőleg képezett segédszemélyzet által legyenek végezhetőek, s hogy ezen elméletileg és gyakorlatilag képzett segédszemélyzet a ma nagyrésztben szakértő vezetés nélkül álló községi közlekedési és községi közutak építésénél és fentartásánál is sikerrel legyen alkalmazható: az ország 10 vidéki városában magyar királyi utmesteri iskola felállítását vettem tervbe.“

„A tanfolyamot 2 évben, s a tanítási időtartamot évenként 4 hónapban állapítottam meg.“

„A kiképezés tervezett mértéke az, hogy a vizsgázott tanulók:

kisebb ut- és hidépítési munkákat önállólag tervezni, költségelni és végrehajtani,

s nagyobb ut- és hidépítési munkálatoknál mérnöki vezetés mellett sikerrel segédkezni képesek legyenek.“

Ha tehát az államnak a közérdeket szolgáló hivatalai, termelő ágazatai, sőt a magánvállalatok mind alkalmazhatnak ilyen műszaki segédszemélyzetet indokolt alapon és a legjobb sikerrel: elérkezettnek hiszem, éppen most aktuálisnak vélem, s a magyar erdőgazdaság viszonyait meg-

*) Ilyen utmesteri iskolák felállítottak Magyarországon: Balassa-Gyarmaton, Kassán, Kolozsvárt, Lugoson, Máramarosszigeten, Nagyváradon, Pécsen, Nyitrán, Brassóban és Szombathelyen. Horvátországban pedig Zágrábban.

éretteknek tartom arra, hogy a saját céljainknak megfelelő ilyen műszaki segédszemélyzetet neveljünk s a szorosabb értelemben vett erdőgazdasági teendők oktatásának figyelmen kívül hagyása nélkül, az erdőszet céljait szolgáló altisztek képzését ilyen szempontok gondos figyelemben tartása mellett reorganizáljuk.

(Folyt. köv.)

A magánuradalmak erdőtisztjeinek helyzete.*)

Az állami tisztviselők fizetésrendezése alkalmából önkéntelenül merül fel az a kérdés, hogy a magánbirtokokon alkalmazott erdőtisztek helyzetének javítása s azok állásának csak némi biztosítására nézve fogunk-e megélni törvényhozási intézkedést? Vagy a mi helyzetünket illetőleg talán az a meggyőződés foglalt tért, hogy az javításra nem szorul?

Ezidőszerint szolgálati viszonyaink jogi tekintetben rendezve egyáltalában nincsenek s nincsen a törvények halmazában egy § sem, mely igazunkat megvédelmezze.

Bizonyos irigység fog el, ha a gazdatisztek jogviszonyait szabályozó törvényre gondolunk és nem tudjuk egészen megérteni, hogy a kormány akkor miért nem vonta be az erdőtiszteket is ezen törvény hatályába, avagy miért nem terjesztett reájuk vonatkozólag külön javaslatot a törvényhozás elé, amint azt az erdőmunkásokra vonatkozólag tette.

Ugy látszik azonban, hogy erre vonatkozólag a földmívelési kormány akkori vezetője sem a miniszterium kebeléből, sem kívülről impulzust nem nyert, különben bizonyára éppugy felkarolta volna a magánuradalmak erdőtisztjeinek ügyét, amint felkarolta a gazdatisztekét, az állami erdőtisztekét és az erdőmunkásokét.

A magánalkalmazásu erdőtisztek szolgálati viszonyaiban egy bizonyos jogrendet létesíteni, bizonyára nem tisztán az illetők

*) Magánerdőtisztí körökből vettük e közleményt, amelyet több tekintetben figyelemre méltó tartalma miatt közlendőnek tartottunk.